התכנית של רבי נחמן

מאת: חיים קרמר
אפריל 19, 2020

איך נדע בעצם מהי הדרך הנכונה ללמוד ? איזו מן הגישות ללימוד היא האמתית? ובעיקר – ממי ללמוד ? לרבי נחמן יש עבור כל אחד מאיתנו תכנית נפלאה , בדוקה ומוצלחת !…

התורה ונפלאותיה

רבי נחמן מברסלב פירט פעם כמה על האדם ללמוד מדי יום , פירוט שהיה ללא ספק ממלא את כל היום . מידת הלימוד היומית צריכה להיות בכמות כזאת כדי שבסוף השנה תספיק להשלים : 1) את כל התלמוד עם פירושי רש"י , תוספות , רי"ף ורבנו אשר (הרא"ש); 2) כל ה "שולחן ערוך " (הלכה); 3) כל המדרשים ; 4) הזהר הקדוש ; 5) כתבי האר"י – כ – 20,000 דפים בשנה (שיחות הר"נ ע"ו).

מה?! – עולה לה השאלה – מי יעלה על דעתו להספיק כל כך הרבה תוך שנה אחת ?! שלא להזכיר , שהמשיך הרבי ואמר שעל האדם גם להקצות זמן

במשך היום ללימוד תורה לעומק, לקרוא מזמורי תהילים בנוסף על תפילות נוספות רבות, ועדיין לא הושלמה הרשימה מה שיש לעשות בכל יום. כיצד אפוא יתכן הדבר?!

אך אנא! בטרם תתייאש עוד לפני שהתחלת, הבה נעיף מבט בדבריו של רבינו. קודם כל, מובן מאליו, שתכנית כזאת מיועדת לאדם שכבר חרש פעם את התלמוד או חלק גדול ממנו, הוא כבר מתמצא היטב ב”שולחן ערוך”, ב”מדרש”, ב”זהר” וכו’, וכבר מכיר היטב את החומר. אם לא, יידרש מאמץ על אנושי אפילו רק כדי לשנן מספר מילים רב שכזה, שלא לדבר כלל על הבנתן…

בכל זאת, אפשר לשאול מדוע הציע רבינו “תכנית-עבודה” כה עמוסה אם בקושי ניתן לצפות אפילו מהמלומדים לעמוד בה. התשובה פשוטה למדי. כבר הזכרנו (במאמרים קודמים) שהרבי הבין שאף אדם (אפילו לא התלמיד החכם המבריק ביותר והיהודי האדוק ביותר) אינו מסוגל לעבוד את השם כראוי בתכלית השלמות. אלא מאי? כפי שטען הרבי בלהט וחזר וטען שוב ושוב: העיקר הוא הרצון! עלינו לרצות בכל ליבנו לעבוד אותו בדרך הראויה לכבודו. הוא הדין גם בדרך שאנו עובדים אותו על ידי לימוד תורתו הקדושה. גם כאן עלינו לכוון את עצמנו, לשאוף ולרצות ולכסוף לטוב ביותר, כלומר, לימוד התורה כולה במהלך שנה אחת! הוא היה גם מודע לכך שעם התמעטות הדורות בכל הנוגע למחויבות לתלמוד תורה, רובנו לא יגיעו ליעד השנתי שקבע. אולם, אפשר גם אפשר לייחל למירב והיא עצמה סגולה נפלאה להתקדמות בעבודת השם, וכמו כן בלימוד התורה, בכמות ובאיכות.

כדאי גם לשמוע לדברי רבינו שאמרם לאחר שפירט את תכנית הלימודים האידיאלית שלו. הוא אמר לנו שלא להיות מודאגים גם אם נגלה שאין ביכולתנו לבצע את כל מה שהציע ללמוד בכל יום. “אפשר להיות יהודי אדוק אפילו אין לו אפשרות ללמוד כל כך הרבה. יכול האדם להיות צדיק גם אם איננו למדן כלל. אמנם “בעל השגה” לא יתכן להיות אם איננו למדן תלמודי במלוא מובן המושג, אבל צדיק וירא אלוקים מסוגל להיות אפילו היהודי הפשוט ביותר”. כראיה לדבריו הביא רבינו את מאמר חז”ל (פרקי אבות ב:כא): “לא עליך המלאכה (לימוד כל התורה כולה) לגמור”, אולם בעבור זה אין אתה בן חורין להיבטל ממנה לגמרי! אלא כל שביכולתך עשה ואל תיפול לזרועות הייאוש אם לא הצלחת לבצע את מה שנטלת על עצמך (שיחות הר”ן עו), וכאמרתו הידועה

של רבינו "לשאוף למדרגה הגדולה ביותר – אך לא ליפול מהקטנה ביותר".

אולי גם זה יעניין אתכם:

העצות של רבי נחמן ללימוד תורה –

חיים מלאים

עשה טוב, הרע כבר ייעלם

פרנסה נאמנה

סדנת ניווט – אמונה עם שלוש נקודות

בשלבים או בקפיצה?

למה אמונה?

הולכות יד ביד

יום חדש אני חדש

חופש הבחירה

חידושים תורניים מקוריים

באחת מהדרכותיו ללימוד התורה אמר רבי נחמן: מותר לו לאדם לחדש חידושים בתורה בכל תחום שרוצה, אך תנאי אחד הוא שחלילה לא תוציא הלכות חדשות מעשיות המבוססות על חידושיך! (שיחות הר"ן רסז).

ומעין זה אמר פעם אודות חיבורו שלו, ה"ליקוטי מוהר"ן": מותר לך לסובב את משנתי בכל דרך שתרצה (כדי להבין אותה), כל עוד אתה נמנע מלסטות אפילו כהוא זה מה "שולחן ערוך" (שיח שרפי קדש, שיחות הר"ן רסז).

עשו כל שביכולתכם ואל תיפלו לזרועות הייאוש אם לא הצלחתם לבצע את מה שנטלתם על עצמכם, וכאמרתו הידועה של רבינו "לשאוף למדרג

הגדולה ביותר – אך לא ליפול מהקטנה ביותר..."

פיתוח חידושיך המקוריים בתורה הוא באמת דבר גדול. קודם כל, זה מוכיח שמחשבותיך ממוקדות בתורה ולא בשאר דברי חולין, ואף בלתי רצויים העלולים להעסיק או להסיח את דעתך. הדבר יסייע לנקות את מוחך מכל הנתונים הבלתי רצויים שנאספו בו בעבר. שנית, הוא סימן שרצונך חזק ואיתן לגדול בתורה. חידושי תורה מקוריים יש להם גם הכוח להגביר את ההשגחה העליונה בעולם. אנשים נוספים יכירו במלכותו של הקב"ה בעולם בזכות הרעיונות התורניים שיזמת.

ושוב, רבינו הזהיר חזור והזהר: המחדשים בתורה מחויבים ללמוד קודם לכן הלכות מה "שולחן ערוך", וגם לאחר מכן. לימוד ההלכה הזה יגן על חידושנו מפני טעויות ודברים זרים (ספר המידות, חידושין דאורייתא, א:ז).

מילה אחרונה על חידושי התורה שלנו: עלינו לשמוח בהם ולהאמין שיש להם חשיבות בעיני הקב"ה, ואל לנו להרפות מלחדש חידושים ורעיונות חדשים בתורה שיסייעו לקרב אותנו ואת זולתנו לאלוקים.

ממי ראוי ללמוד?

משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע; יהושע מסרה לזקנים; וזקנים לנביאים... (אבות א, א).

עשה לך רב וקנה לך חבר (אבות א, ו).

"לא מכולם זוכה כל אדם ללמוד, בשביל זה הולכים לעתים למרחקים לקנות תורה" (ספר המידות, לימוד א, צב).

אנשים משקיפים על העולם מזוויות שונות. עובדה זו יש לה השפעה על כל היבטי חיינו כולל גם על לימוד התורה. כתוצאה מכך, במשך השנים פותחו גישות ושיטות שונות ללימוד התורה: מהגישה העמוקה ביותר, ניתוח והפרדה (גישה אנליטית) עד לגישה הכללית הפשטנית וכל מה

שביניהן . יש המעדיפים עיון (לימוד לעומק), לאחרים הזיכרון חזק יותר והם מעדיפים בקיאות (לימוד נרחב לצבירת ידע). האמור הוא לא רק בדרך לימודנו נושא שבתורה, אלא גם באסכולות השונות לא רק איך צריך ללמוד אלא גם מה בכלל צריך ללמוד. לכן, אפילו בתוך חסידות ברסלב עצמה יש מדגישים תפריט העשיר יותר בגמרא, ואילו אחרים מעדיפים להקדיש זמנם בפנימיות התורה, חסידות, קבלה וכמובן משנתו של רבינו.

רבינו גם הזהיר מפני הסכנות שב "השכלה יתירה". הוא אמר: אמנם מצד אחד השכלתו של אדם עשויה להעלותו לגבהים רוחניים גדולים. אולם, כשייתקל בקשיים שונים עליו לינוק עוצמה פנימית מה "נקודות הטובות" שיש לו, ממעשיו הטובים, לעת כזאת לא מספיק לינוק מידיעת התורה שלו. תלמוד תורה הוא עניין גדול מאוד, אך צריך להתחזק בתחילה ביראת השם ובמעשים טובים. רשעתו של אדם, לעומת זאת, עלולה להוביל אותו לכפירה בעיקר, ובפרט כאשר הוא למדן למעלה מהמידה (ליקוטי מוהר"ן, לא: סוף).

מרגישים עומס על המוח? יש דרך לנקות אותו !…

רבי נחמן לימד אותנו: רבו של אדם צריך להיות גם למדן וגם חסיד. עליו להיות למדן, מכיוון ש "לא עם הארץ חסיד" (אבות ב, ו). במקביל, לא די להיות למדן, כיון שאפשר להיות מלומד מאוד ובו בזמן

– רשע גמור (ליקוטי מוהר"ן, לא). יתירה מזו, מלמד רבינו: ישנם מורים מסוימים לתורה שיש להימנע מללמוד אצלם בכל מחיר. לא רק שהם מרוקנים את עצמם על ידי לימודי הסרק שלהם, אלא שהם מטעים אחרים ומצננים אותם (ומרוקנים אותם מהתלהבותם) מכדי שיוכלו ללמוד תורה בהתלהבות (ליקוטי מוהר"ן כח, א).

דברים אלו עלולים להביא למצב מביך. איך נדע בעצם מהי הדרך הנכונה ללמוד? איזו מן הגישות ללימוד היא האמתית? ובעיקר – ממי ללמוד? התשובה היא שלכל אדם דרך פרטית משלו, לפי כישוריו ושאיפותיו. העצה היא, אם כן, לחקור ולגלות את העדפה הפרטית שלך. מצא לך מורה המתאים לך ובקש ממנו להנחות אותך על פי נטיות ליבך וכישוריך. אין כל סיבה שתיאלץ לאמץ את העדפתו של אדם אחר. כפי שאמרו חז"ל (עבודה זרה י"ט ע"א) "לעולם ילמוד אדם תורה במקום שלבו חפץ" וכן "ממי שליבו חפץ". פירוש הדבר, שעליך לבקש את הדרך המתאימה במיוחד לך ואת המורה המתאים במיוחד לך, כי רק אז ישותף ליבך בלימודיך – רק אז יהיה רצונך חזק דיו כדי שתוכל לעמוד בבוא היום ב"תכנית לימודי התורה" על פי שיטת רבינו.

כאן נזכרים אנו בסיפור הנודע על האוצר הטמון מתחת לגשר בווינה. כך, בקיצור, סיפר רבינו את הסיפור:

פעם אחת חלם יהודי שתחת גשר מסוים בעיר וינה נמצא מטמון של זהב ואבנים טובות. הוא נסע לווינה והגיע ליד אותו גשר, הוא ניצב שם מהסס ומנסה להחליט מה לעשות. שוטר חולף חשד בו. היהודי סיפר לו על דבר חלומו שלפיו נמצא אוצר טמון תחת הגשר, והיה אם ייאות השוטר לסייע לו לחפור ולחפש הוא ישמח לחלק עמו את אשר יגלה. השוטר צחק ואמר: אתם היהודים עושים עסק מחלומות. גם אני חלמתי חלום, וגם אני ראיתי אוצר בבית פלוני. ולמרבה פליאתו של היהודי, תיאר השוטר במדויק את עירו שלו ואת ביתו, שעל פי חלומו נמצא שם, בפינה מסוימת, אוצר. מיהר היהודי לשוב הביתה, חפר באותה פינה ששמע עליה מפי השוטר, וגילה את המטמון. רק אז הבין שהמטמון הזה שבביתו היה שלו מלכתחילה, אך כדי לגלותו נאלץ לטרוח ולנסוע לווינה ובדרך פלאית לגלות אותו.

סיים רבינו ואמר: הוא הדין גם בעבודת השם – לכל אדם יש מטמון

אצלו בביתו , אך כדי לגלותו ולמצוא אותו עליו לנסוע לצדיק ! (מעשיות ומשלים כ ”ד) .

האוצר נמצא בתוך כל אחד פנימה , ורק לו אוצר זה . אולם , לשם גילוי האוצר ופיתוחו צריכים את עזרת הצדיק . הצדיק דומה לעץ בעל ענפים מרובים . יוצאים מן הענפים הללו ענפים זעירים יותר אשר מהם צומחים עלים . כל העלים יונקים משורשי העץ באמצעות גזע העץ , כשכל אחד יונק את תזונתו בדרך אחרת . בדומה , הכל יונקים את תורתם באמצעות הצדיק , צדיק האמת . אולם לכל אחד מאתנו דרך משלו , דרך הנפרדת מדרכו של חברנו , ועל כל אחד מאתנו להשתמש באותה דרך שהיא הדרך הנכונה בשבילו לינוק דרכה את מזונו – התורה – באמצעות הצדיק . לכן מלמד רבינו : הצדיק מנחה את האדם לדרך והנתיב המיוחד שלו (ליקוטי מוהר ”ן ד , ח) . על כך הוסיף רבי נתן : על האדם ללמוד ולקבל תורה מרבו – רב מוסמך , שהוא גם תלמיד חכם וגם צדיק . כך תגיע לידי הבנת שפע הרמזים והרעיונות המרמזים לך מן השמים , שהם יסייעו בידך להתקרב אל האלוקים (ליקוטי הלכות , נטילת ידיים לסעודה ו , נו) .

לאמונה שלנו יש כוח עצום עם השפעה אדירה על החיים שלנו , בואו להכיר את הכוח הזה מקרוב ולדעת איך להשתמש בו בכל מצב – בְּקִישׁוּר הַזֶּה!